

Pedagógiai program
1. sz. melléklet

ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

„Ha meg tudjuk engedni a gyereknek, hogy azonos legyen önmagával és barátunk legyen anélkül, hogy megkísérelnénk őt felsőbbrendű tudásunkkal megformálni, vagy megváltoztatni olyanra, amilyennek lennie kellene, akkor átélheti az egész életre szóló tanulásért folyó emberközpontú nevelés kimagasló élményeit.”

(Harold C.Lyon)

2015

MINŐSÍTETT REFERENCIAINTÉZMÉNY

Dr. Benczéné Csorba Margit
főigazgató

Akkreditált kiváló Tehetségpont

Tartalomjegyzék

Preambulum 4

Törvényi hivatkozás 4

Helyzetkép 5

Pedagógiai alapelveink 6

1. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP 7
2. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATA, A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI 9

Az óvoda általános és speciális feladatai 9

Az egészséges életmód kialakítása 10

Az érzelmi- az erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása 11

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 12

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI 13

Az óvodai élet tevékenységi formái 16

4. KÉPESSÉGFEJLESZTÉS A CÉLZOTT FOGLALKOZÁSOKON 18

Játékra nevelés (Játék) 18

Anyanyelvi nevelés – mese, vers (Verselés, mesélés) 21

Zenei nevelés 22

Vizuomotoros fejlesztés 24

Mozgásfejlesztés 26

Külső világ tevékeny megismerése- élő és élettelen természet- környezetismeret 28

Munka jellegű tevékenységek - önkiszolgálás 33

A tevékenységekben megvalósuló tanulás 36

Egyéni fejlesztés 37

5. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG 39
6. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK 39
7. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG 40
8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI 40

A családdal való kapcsolat 40

Külső intézményekkel való kapcsolat 41

9. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE 42

Óvoda-iskola átmenet 42

Nyomon követés, mérés-értékelés az óvodában 43

10. MELLÉKLETEK 44

1. A nevelő- oktató munkát segítő eszközök részletes jegyzéke 44

2. Egyéni fejlesztési terv 47

BEVEZETŐ

A kaposvári Bárczi Gusztáv Módszertani Központban működő speciális óvodai csoportok helyi pedagógiai programja az alapdokumentumnak megfelelően, a sajátos nevelési igényű:
(a) testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzdő (pl. mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar) óvodások nevelését hivatott segíteni.
Óvodai programunk jelentősen eltér a többségi óvodások nevelési programjától.
Óvodásaink különleges gondozást, speciális nevelést igényelnek, ezt szem előtt tartva építettük fel pedagógiai programunkat.
Sajátos nevelésünkre jellemző, hogy direkt módon kell megtanítanunk óvodásainkat mindazokra a dolgokra, amelyeket a gyermekek a többségi óvodában indirekt módon sajátítanak el. Természetes kíváncsiságuk alacsonyabb szintje, illetve hiánya miatt nem várható, hogy mindig önként kapcsolódjanak be egy tevékenységbe.
Programunk ugyanakkor rugalmas, a gyermek ismeretében a gyógypedagógus dönti el, hogy melyik tevékenységformát választja, és mennyi ideig tartja azt.
A kognitív funkciók fejlesztésén túl az alapvető gyermeki tevékenység –a szabad játék – természetesen jelen van óvodásaink életében.
A tevékenységeink egymással igen szoros kapcsolatban vannak.

Preambulum

Az intézmény hivatalos neve:

BÁRCZI GUSZTÁV ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA, SPECIÁLIS SZAKISKOLA, KOLLÉGIUM, EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY

Az intézmény fenntartója:

Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
1051 Budapest, Nádor u. 32.

Az intézmény működési területe:
7400 Kaposvár, Bárczi Gusztáv utca 2.

Alapdokumentum:
A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Szervezeti és Működési Szabályzatában, az emberi erőforrások minisztere 37/2013. (X.4.) EMMI utasítása alapján készült szakmai alapdokumentum.

Az óvoda felvételi körzete:
Kaposvár város,kaposvári járás és igény szerint az ország területe.

Törvényi hivatkozás

- Az intézmény alapdokumentuma
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- A 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- A gyermekek jogairól szóló egyezmény (1991. évi LXIV. törvény)
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvéről
- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 19/2002. (V. 8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti és műszaki követelményeiről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról
- 2007. évi I. tv. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról

Helyzetkép

Gyermekeink a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján nyernek felvételt, ezért a gyógypedagógiai óvoda „bemenet-szabályozott” intézmény.

A Pedagógiai programunkat meghatározza az a tény, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésénél figyelembe vettük a nemzeti köznevelési törvényen túl az Alapprogramot, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit, a gyermekek speciális nevelési szükségleteit, *a Nemzeti Etnikai Kisebbség Óvodai Nevelésének Irányelveit (cigány kulturális nevelés-magyar nyelven),* valamint a Kompetencia alapú óvodai programcsomag elemeit.

A kompetencia alapú óvodai programcsomag kidolgozói nagy hangsúlyt fektettek az óvodapedagógiai gyakorlat kidolgozatlan területeire.
Ezek közül:

- az óvoda–iskola átmenetet,
- a játék érzelmi, erkölcsi nevelés elemeit
- az inkluzív pedagógia program elemeit, az óvónő és a dajka együttműködésének meghatározásait
- értékelési-mérési rendszerből a gyermek fejlődésének nyomon követését tartottuk fontosnak beemelni a nevelési programunkba.

Mindezek a helyi lehetőségeknek és adottságoknak megfelelően valósulnak meg óvodánkban.

Kaposvár város Cseri városrészében helyezkedik el intézményünk.
Az iskolával egy udvarban, de különálló épületben találhatók a csoportszobák.
A csoportokban gyógypedagógusok, óvodapedagógusok, valamint a különböző speciális fejlesztés és terápiás ellátásokat biztosító szakemberek foglalkoznak a gyermekekkel. Fejlesztő munkájukat segítők: gyógypedagógiai asszisztens, gyermekfelügyelő és dajka.
Az óvodánkban a teljes nyitva tartás alatt a nevelőmunka kulcsszereplői a gyógypedagógusok-óvodapedagógusok, kiknek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű, mely a gyermeki személyiséget övező bizalom kialakításához szükséges.
Kiegyensúlyozott légkörben, valamennyi munkatársunk folyamatos együttműködésével, összehangolt munkánkkal biztosítjuk az óvodai nevelés működését.
Kiemelt feladatot jelent, hogy a gyermek, gyermekfelügyelő, dajka kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze.
A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodánkban dolgozóink feladata az esélyegyenlőségre törekvés , az elfogadó,befogadó szemlélet kialakítása,fenntartása.

Pedagógiai alapelveink

- A speciális nevelésünk alapeszménye, hogy olyan elfogadó környezetet alakítsunk ki, ami a sérült gyermek erényeit, sikeres próbálkozásait értékeli, másságát elfogadja, a sajátos értelmi és személyiségállapotához igazodó nevelést-oktatást helyezi előtérbe, és ez a sérült gyermek harmonikus személyiségfejlődését eredményezi.

- Óvodánkban a gyermekek természetes, biztonságot nyújtó, elfogadó, befogadó környezetben szerveződnek úgy, hogy valamennyi gyermek képességeinek, egyéni és kulturális sajátosságainak megfelelően biztosítjuk a személyiség teljes kibontakoztatását.

- A nevelőtestületünk tagjai meleg nevelői attitűddel érzelmi támaszt nyújtanak a gyermekeknek és szüleiknek, akikkel folyamatos kapcsolatot igyekeznek tartani. Odafigyelnek rájuk, megértik, segítik őket. **Fő nevelési módszereink** a pozitív példaadás, a buzdítás, dicséret, bátorítás és a segítségadás. Az óvodai csoportunkban az érzelmi biztonság megteremtésével és a gyerekek tevékenységszükségleteinek kielégítésével gazdag tapasztalatszerzést és szociális tanulást teszünk lehetővé, **mindenkor szem előtt tartva a gyermekek családi hátterét, egyéni fejlettségét, az egyéni fejlődési ütemét.**

Óvodánkban a nevelés-fejlesztés, a gyermeki szükségletek kielégítése családias, érzelmi biztonságot nyújtó, óvó-védő, gondoskodó légkörben, következetes, rugalmas szokásrendszer keretében folyik, ahol a felnőttek magatartásukkal sugározzák a feltétel nélküli elfogadást, megbecsülést, bizalmat, a szeretetteljes odafordulást, megszólíthatóságot, mely optimális feltételeket biztosít a gyermek fejlődésének és nevelésének.
Alkalmazott pedagógiai intézkedéseinket differenciált egyéni bánásmóddal, a gyermek személyiségéhez igazítjuk.
Pedagógiai tevékenységrendszerünkkel és tárgyi környezetünkkel segítjük a gyermekek megfelelő életmód, egészséges életvitel iránti igényének, környezettudatos magatartásának kialakulását.
Segítjük azon személyiségvonások kifejlődését, mely alapján a gyermek megtalálja helyét az óvodai közösségben és a későbbiekben alkalmassá válik az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez.
Tudatosan törekszünk az egyéni értékek kibontására, a készségek, képességek, kompetenciák kiteljesítésére komplex nevelésen keresztül, mindenekfelett a szabad játék, mozgás, a tevékenységben megvalósuló tapasztalásos tanulás módszereivel, és az egyéni képességekhez igazodó műveltségtartalmak közvetítésével.
Minden gyermek számára biztosítjuk az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét, az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
Nagy hangsúlyt fektetünk a család, óvoda nevelőpartneri kapcsolatának, együttműködésének erősítésére, tartalmi gazdagítására.

1. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Gyermekképünk a jövő társadalmának elvárásait tükrözi.
A gyermekek fizikai (testi), pszichikai (lelki), mentális (érzelmi) és kognitív (értelmi) fejlettsége eltérő. A fogyatékos gyermek joga, hogy különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön attól a pillanattól kezdődően, ahogy fogyatékosságát megállapították. (1998. Évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról)Intézményünk óvodai nevelés keretében biztosítja a sajátos nevelési igényű gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, családi nevelésének segítését.

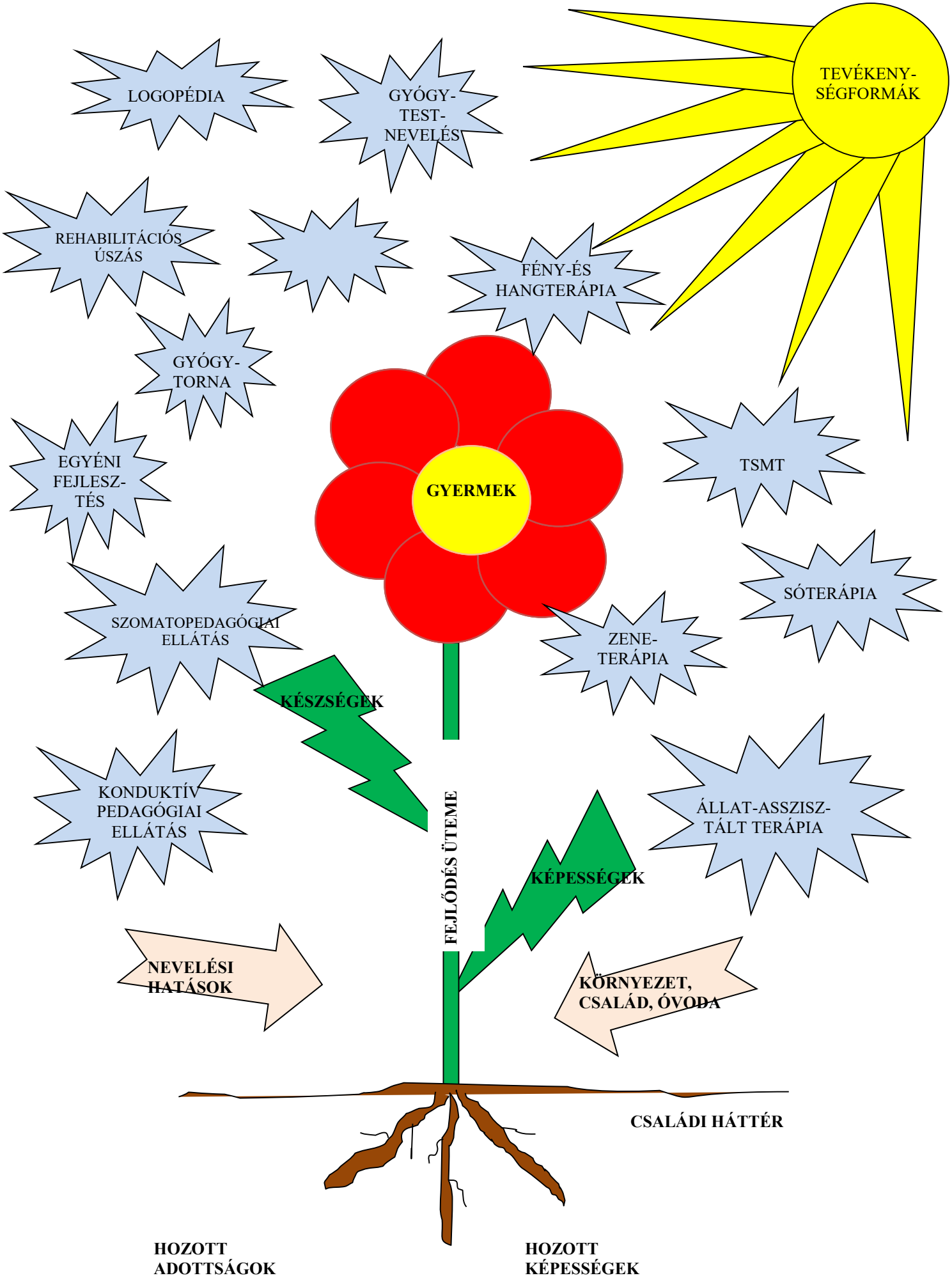
Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik:

- nyitottak, bátran, szeretettel fordulnak a felnőttek és társaik felé,
- természetes módon együtt tudnak élni a különbözőségekkel,
- koruknak, sérülésüknek megfelelő mértékben empatikusak, szolidáris játszótársak, csoporttársak,
- sikeres együttműködésre képesek,
- tapasztalatokat szereznek, amelyek hozzájárulnak testi, szociális, emocionális és intellektuális fejlődésükhöz,
- tisztelik, óvják környezetüket, benne eligazodni képesek,
- ismerik és szeretik gyökereiket, saját és társaik kultúráját és büszkék magyarságukra.

Óvodai nevelésünk indokoltsága

A köznevelési törvény biztosítja, hogy minden sérült, akadályozott fejlődésű gyermek születése pillanatától, illetve a szülők igényeihez alkalmazkodva, támogató segítséget kapjon.
Ahhoz, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek eredményesen illeszkedjen be a többségi közösségbe, hogy saját képességeinek megfelelően fejlődjön, orvosi, gyógypedagógiai, pszichológiai segítségre van szüksége.
A családközpontú gondoskodásnak a gyermek és a környezet szükségleteit figyelembe véve a szülőben a kilátástalanság helyett a fejlesztő beállítódást kell kialakítania.
Az együttműködés akkor lehet hatékony, ha abban segít, hogy a szülő helyesen értelmezze gyermeke viselkedését, reálisan ismerje gyermeke állapotát, fejlesztésének lehetőségeit, korlátait, ha **figyelembe vesszük** a gyermek személyiségének fejlesztése során a kulturális sajátosságait,ha olyan fejlesztő programot állítunk össze, amely nem funkció tréning, hanem szociális tanulás.
A programunk-differenciált- gyermekre lebontott: a kis lépések elvét, az állandóságot, a folyamatosságot szolgálja. A szülők igényei indokolttá teszik, hogy óvodánk vegye figyelembe a gyermekek differenciált fejlesztésénél, hogy milyen kulturális környezetből érkeznek. *Fontos, hogy a cigány gyermekek kultúráját a többségi gyermekek is megismerjék, s fölfedezzék a többségi és a cigány kultúra közötti különbözőségeket és hasonlóságokat.* Társadalmi igény az is, hogy az óvoda szolgáltatásai megfeleljenek valamennyi partner igényének, elvárásának.

Gyógypedagógiai óvodánk a szocializációt segítő folyamat egyik állomása.

LOGOPÉDIA
GYÓGY-TEST-NEVELÉS
TEVÉKENY-SÉGFORMÁK
REHABILITÁCIÓS ÚSZÁS
FÉNY-ÉS HANGTERÁPIA
GYÓGY-TORNA
EGYÉNI FEJLESZ-TÉS
TSMT
GYERMEK
SÓTERÁPIA
SZOMATOPEDAGÓGIAI ELLÁTÁS
ZENE-TERÁPIA
KÉSZSÉGEK
KONDUKTÍV PEDAGÓGIAI ELLÁTÁS
ÁLLAT-ASSZISZ-TÁLT TERÁPIA
FEJLŐDÉS ÜTEME
KÉPESSÉGEK
NEVELÉSI HATÁSOK
KÖRNYEZET, CSALÁD, ÓVODA
CSALÁDI HÁTTÉR
HOZOTT ADOTTSÁGOK
HOZOTT KÉPESSÉGEK

2. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATA, A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az óvoda általános és speciális feladatai

- A fogyatékosságból eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülésspecifikus szempontú támogatása.
- A hátrányos szociokulturális környezetből érkező gyermekek beilleszkedési, magatartási nehézségeinek leküzdése. HHH gyermekek speciális fejlesztése
- A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás, az érzelmi biztonság nyújtása.
- Az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítása, az önismeret fejlesztése, attitűdök, normák, szokások, az önállóság folyamatos fejlesztése és kialakítása.
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segítjük az egyre pontosabb észlelést, fejlesztjük a figyelmet, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegítjük a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását.
- A mozgásra alapozunk a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél.
- Programunk a gyógypedagógiai hagyományokra, a legújabb szakirodalomra, a gazdag tapasztalatokra támaszkodik, a sérült gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődésű üteméhez igazodik.
- Differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással szolgáljuk a képességfejlesztést, törekszünk a hiányosan működő képességek korrekciójára valamennyi területen.
- A kompetencia alapú óvodai programcsomagból olyan választható témákat (komplex fejlesztési tervenként), tevékenységi köröket (játék, munka, tanulás), szervezeti kereteket (frontális, csoportos, egyéni), differenciálási eljárásokat és munkaformákat alkalmazunk, amelyek a pedagógiai fejlesztés célját szolgálják.
- *Figyelembe vesszük a gyermek nyelvismeretét (magyar-kisebbségi nyelv).*
- *Felhasználjuk a kisebbség kultúrkincseit (irodalom, zene, népi játék).*
- *Ápoljuk és fejlesztjük a kisebbségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat.*
- *Segítjük a kisebbségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.*

Készségfejlesztés, pedagógiai intézkedések gyermeki személyiséghez igazítása, gyermeki szükségletek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása, a nagymozgások kialakítása, korrigálása, az egyensúlyérzék fejlesztése
- egyéni bánásmód differenciált képességfejlesztés és készségfejlesztés alkalmazásával

- a gyermeki személyiség fejlődésének nyomon követése
- a beszédszervek ügyesítése, a beszéd indítása, anyanyelvi nevelés
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása, a gyerekek bevonása a munka jellegű tevékenységekbe
- befogadó (inkluzív) pedagógia alkalmazásával multikulturális, interkulturális nevelés: a nemzeti, kisebbségi kultúra megismerése, hagyományőrzés és hagyományteremtés
- a beszédértés, beszédbátorság, alkalmazkodóképesség szituációs helyzetekben való fejlesztése (szükség esetén megfelelő szakember bevonása a prevenciós és korrekciós feladatok ellátásához)
- a fejlesztés tervezése – egyéni és csoportos fejlesztő tevékenység keretében speciális pedagógiai segítségnyújtással – a gyógypedagógus által biztosított speciális foglalkozások tervére építetten.
- a sérült gyermek megfigyelése, fejlesztésének, lehetőségeinek, korlátainak értelmezése team-munkában a fejlesztés és terápiás ellátást biztosító szakemberekkel, a szakértői vélemény alapján.

Az egészséges életmód kialakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Feladataink:

- A gyermek gondozása, testi- lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- A gyermek harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- A gyermek testi képességek fejlődésének elősegítése,
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve

Ezek megvalósulási területei:

testápolás: a tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság: tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törölközőt felismerni, kis segítséggel kezet törölni.

WC-használat után, étkezés előtt kezet mosni, segítséggel fogat mosni, tűrni a fésülést, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fújni, üljenek helyes testtartással.

étkezés: esztétikus környezetben fokozatosan alakuljanak ki az étkezési szokások az etetéstől az önálló kanalazáson át tanulják meg a villa használatát, a szalvéta használatát, a pohárból ivást, a rágást.

Ügyesebb gyermekek segítsenek teríteni, az asztalt leszedni, letörölni, szemetet kivinni, kancsóból tölteni stb.

Fontos az étkezésnél a helyes mérték, a tempó megtanulása is.

öltözés-vetkőzés: a könnyen le- és felvehető kényelmes ruhadarabok segítik az önállóságra nevelést. Fontos, hogy igényelje a gyermek a tiszta, ápolt külsőt, a rendet.
A fokozatosság elvét betartva tanulja meg az egyes ruhadarabok levételét, majd kis segítséggel az öltözködés fázisait, a saját ruhadarabok felismerését.

WC használat, szobatisztaságra nevelés: a pelenka nélkül rendszeres ültetés mellett nappal "száraz maradjon" állapottól el kell jutni az utánjelzés, majd szükséglet jelzéséig. A bilitől a WC használatig, a WC- papír használatban nyújtsunk segítséget az óvodásoknak.

testedzés: a teremben vagy szabad levegőn való tornázás, kirándulás, séta, sok-sok mozgás legyen igénye minden gyermeknek.

A szokások kialakítása

- Meghatározott számú gyakorlás, ismétlés.
- Sérülésüknek, életkoruknak megfelelő élethelyzetek teremtése.
- Kialakult szokások azonos módon történő elvégzése.
- Utánzás, modellkövetés.
- A helyes viselkedés megerősítése.
- Állandó ellenőrzés.
- Pozitív példa mutatása.
- Jól megválasztott napirend, a határozott, de szeretetteljes követelés, az értelmes rend segíti a szokások kialakítását.

Az érzelmi- az erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása

A gyermekeket az óvodában ***érzelmi biztonság***, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Olyan óvodai életet szervezünk a gyerekek számára, amely segíti a lemaradásokat behozni és megalapozza a szokás- és normarendszer kialakulását.

Feladataink:

- Modellértékű befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadásának természetessé tétele a gyermekek számára.
- A különbözőségek tisztelete, elfogadása, sajátosságainak megismerése, kezelése egymáshoz való alkalmazkodással, egyénhez igazított fejlesztéssel
- A nemi identitás kialakulásának támogatása mellett, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a sztereotípiák merevségének oldása.
- Az óvodapedagógus (gyógypedagógus)- gyermek, gyermekfelügyelő-gyermek, dajka-gyermek és gyermek-gyermek kapcsolat, pozitív attitűd kialakítása.
- Önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések segítése.
- Az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök, azaz kompetenciák (együttműködés, önállóság, segítőkészség önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.

Az erkölcsi normarendszer megalapozásában a helyi program szellemiségével összhangban kiemelten fontos értékek hangsúlyozása.

- Szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét.
- Modell értékű a gyermekek számára az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja.
- Az óvoda segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek.
- A szülő és pedagógus türelmes kivárása, egyszerű gesztussal megerősített beszéde.
- A napirend, a tevékenységek változatos ismétlődése, a pihenés, a szabad játék számtalan lehetőséget ad az elemi illemszabályok megismerésére.
- A készülődés, az ünnepi hangulat, majd a rá való emlékezés, fényképek, filmek nézése sok közös élmény forrása lehet.
- Alvás előtti rövid mese, a reggeli közös éneklés, névsorolvasás, a közösen megünnepelt születésnapok, névnapok, a játékház, táncház, akadályverseny egy-egy ünnephez kapcsoltan.
- Legjelentősebb ünnepek: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák Napja, Gyermeknap, Tanévzáró, *Nemzetiségi Nap*.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére való nevelés. A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző élethelyzetekben való gyakorlása.

Feladataink:

- A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel.
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
- Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- Nyelvi készség (társalgási, vagy kontextusos és elbeszélő, vagy összefüggő beszéd) fejlesztése.
- Kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.
- *A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.*
- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés. A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása
- A kompetencia alapú neveléssel összhangban a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezése, szervezése

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Személyi feltételek

Kiegyensúlyozott légkörben, valamennyi munkatársunk folyamatos együttműködésével, összehangolt munkánkkal biztosítjuk a befogadó szellemiségű inkluzív nevelést alkalmazó óvoda működését.
Az óvodás korú sajátos nevelési igényű:
(a) testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzd (pl. mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar) gyermekeket nevelő óvodai csoport ellátásához feltétlenül szükséges személyi feltételek:
Csoportonként 2 gyógypedagógiai tanár/ óvodapedagógus, és/ vagy, terapeuta
Csoportonként 1 gyógypedagógiai asszisztens vagy gyermekfelügyelő
1 dajka
A speciális feladatokra alkalmazunk konduktort, gyógytornászt, logopédust, rehabilitációs úszás-oktatót, különböző terápiás szakembereket (alapozó, zene, állat-asszisztált terapeuta stb.) a helyi igényeknek, lehetőségeknek megfelelően.
A pedagógiai programunkban kiemelt szerepet szánunk az óvodapedagógus és a dajka együttműködésének rögzítésére. Nagyon fontosnak tartjuk a dajka munkáját. A két munkakör összehangolása elengedhetetlen. A szakképzett dajka csak akkor tudja a nevelést tudatosan segíteni, ha tudja a nevelés célját, feladatát, módszereit. Mindezek megismertetése az óvodapedagógus kötelessége, feladata.

2. Tárgyi feltételek

Csoportszoba, egyéni fejlesztést biztosító helyiség, gyermekmosdó zuhanyozóval, gyermek és felnőtt öltöző, nevelői szoba, melegítő konyha, tornaszoba, jól felszerelt, tágas udvar (füves, árnyékos, napos, vizes résszel) Az iskolához tartózó, de különálló épületben működik az óvoda. A csoportszoba a játék, a foglalkozások, a pihenés és alkalmanként az étkezés helye.
Biztosítjuk a gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezését.
A csoportszobában van tükör, az egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör, tábla, fejlesztő játékok, speciális audiovizuális eszközök, mozgásfejlesztést segítő eszközök, játékok.
(pl. Bobath labdák, hengerek, AYRES, WESCO eszközök), a finommotorikai fejlesztést segítő játékok, eszközök, anyagok (lehetőleg természetes anyagok, eszközök), logopédiai eszközök.

3. Az óvodai élet megszervezése

Óvodánkba - a szülő kérésére és a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján - enyhe, középsúlyos, beszédfogyatékos, súlyos mozgás, -érzékszervi sérült, súlyosan, halmozottan sérült és fejleszthető képzési kötelezett gyermekek kerülnek.
A fejlesztőmunkánkban kiemelt szerepe van az önállóságra nevelésnek.

Az óvodába kerüléskor e terület fejlesztése nagyobb időkeretet kap, mint az értelmi nevelés, a későbbiekben az arány megfordul. Megfelelő időt, teret, sok-sok próbálkozást biztosítunk, a fokozatosság elvét szem előtt tartva a gyermekeknek.
A higiénés szokások kialakítása, a helyes táplálkozás, a szabadlevegőn való tartózkodás, a helyes öltözködés szolgálja az egészséges életmódra nevelést, azt, hogy az óvodások teherbíró képessége, edzettsége, a betegségekkel szembeni ellenállása, fizikai erőnléte fokozódjon.
Kiemelt jelentőségűek a mozgás, a célzott foglalkozások, a környezet kínálta spontán tanulási helyzetek.
Az óvodáskorú gyermek igényli az ismert és áttekinthető, ismétlésekkel tagolt napirendet, a biztos támpontokat. Ezekben természetesen lehetnek kivételes alkalmak, mint az ünnepi készülődés ideje vagy az ünnepek.
Az értelmi fogyatékos kisgyermek életében a napi ritmuson túl a megszokott kereteknek is nagy jelentősége van.

Az óvoda napirendje

07.00 – 08.00	gyülekező, szabad és irányított játék
08.00 – 09.00	szabad és irányított játék, terápiák, fejlesztések, munkajellegű tevékenységek, önkiszolgálás: wc használat, tisztálkodás, tízórai,
09.00 – 11.00	játékos komplex tevékenységek a heti rend alapján, terápiák, fejlesztések (egyéni, mikrocsoportos, vagy csoportos formában), illetve szabad és irányított játék,
11.00 – 12.00	játékos komplex tevékenységek, szabad és irányított játék, levegőzés, önkiszolgálás: WC, kézmosás. Ebéd, pihenés előkészítése: ágyak behordása, ágyazás,
12.00 – 14.30	önkiszolgáló tevékenységek (fogmosás, mosdóhasználat, vetkőzés), pihenéshez készülés, mese, alvás, pihenés
14.30 – 15.00	folyamatos ébredés, önkiszolgáló tevékenység- (öltözés, wc, mosdó használat), teremrendezés, uzsonna,
15.00 – 16.00	tervezett délutáni foglalkozások, szabad és irányított játék, udvari játék,
16.00 – 17.00	szabad játék, hazautazás, a kollégiumban elhelyezett gyermekek felkísérése.

A tevékenységek heti rendszeressége

a tevékenység neve	heti előfordulás	a tevékenység formája
Külső világ tevékeny megismerése - anyanyelvi nevelés	**4-5**	**csoportos, mikrocsoportos, egyéni**
Mozgásfejlesztés/Mozgás	**3-5**	**csoportos**
Önkiszolgálás	**2(év elején 5)**	**egyéni, mikrocsoportos**
Vizuomotoros fejlesztés/ rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	**2-3**	**mikrocsoportos vagy egyéni**
Egyéni fejlesztés	**4-5**	**egyéni**
Ének, játék, mese, vers	**2-3**	**mikrocsoportos**

Ez a napirend és tevékenység elosztás csupán egy keret. Rugalmasan változik az adott igényeknek megfelelően.
A gyógypedagógus, óvodapedagógus partneri kapcsolatban dolgozik a gyógypedagógiai asszisztenssel (gyermekfelügyelő), aki a gyermekek szabad játékát is képes irányítani, segíteni.
A játékos tevékenységek, az önkiszolgálásra nevelés célzott tevékenységei, a levegőzés délelőtt zajlanak. A délutáni alvás után a gyakorlásra, szabad játékra van lehetőség.
Az egyes tevékenységek időtartama függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától. Így 5 - 15 - 20 perces tevékenységek lehetnek.
A tevékenységek azonos rítusok szerint indulnak (teremrendezés, énekes névsorolvasás, hiányzók felismerése, időjárás megfigyelése).
A gyógypedagógus, óvodapedagógus törekszik a játékosságra, a gyermek életkori, fejlődésbeli különbségeinek figyelembevételére már a tervezés idején is.
A fejlesztés során folyamatos ellenőrzéssel győződik meg az eredményességről.
Lehetőséget biztosít az elmélyült tevékenységre, biztosítja az értő figyelmet, differenciált feladatadással, sokoldalú megközelítéssel, sok gyakorlással segíti az ismeret elsajátítást.
A csoportos és egyéni foglalkozások, a pihenésre, nyugodt étkezésre, tisztálkodásra, az önállóságra fordított idő megfelelő aránya biztosítéka a gyermek optimális fejlesztésének, s a túlterhelés illetve üresjárat kiküszöbölésének.
A tevékenységi formák ritmikusan ismétlődnek, a gyakorlásra, az ismétlésre kellő időt biztosítva, a gyermek spontán megnyilvánulásait is figyelembe véve.
A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje 1 hét vagy ennél hosszabb ideig is tarthat.

Témahetek, projektek

Adventi témahét: „ Négy kis gyertya fényes lángja szeretetet hoz a házba."
Húsvétváró témahét: „Nyuszi fülét hegyezi"
Környezetvédelmi témahét: „Tavaszi szél vizet áraszt"
Víz Világnapja óvodai projekt
Föld napja projekt: „Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?"

A témahetek és projektnapok minden napján délelőtt és délután is folyamatos tevékenységek folynak: beszélgetés, mese, vers, vizuális nevelés, külső világ tevékeny megismerése, zenei nevelés, munka jellegű tevékenységek, melyek a feldolgozáskor komplexen érvényesülnek.

Kirándulás

Minden nevelési évben az óvodai csoportok kirándulni mennek egy közeli helyre, ahol állatokkal, növényekkel ismerkedhetnek és játszhatnak a jó levegőn. (Patca: Katica tanya, Bőszénfa: szarvas farm, Petesmalom: vidrapark)

Az óvodai élet tevékenységi formái

- **Játékra nevelés (Játék):** az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése. A játéknevelés folyamatosan jelen van a szabad játék és a komplex tevékenységek alkalmazásánál. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játszása.
  A Játékajánlóból kiemelt játékokkal változatosabbá tehetjük a nevelési módszereket, a gyermekek számára pedig érdekesebbé válnak a foglalkozások, befogadóbbá válnak a külső világ ingereire.
- **Anyanyelvi nevelés – mese, vers (Verselés, mesélés):** a mindennapos mesélés, mondókázás és verselés elengedhetetlen az óvodáskorú gyermekek esetében. Játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságának kialakításához.
- **Zenei nevelés (Ének, játék, énekes játék, gyermektánc):** egyszerű ritmusú versek, dalok, mondókák, zenehallgatások segítségével a ritmus, a zenei hallás fejlesztése. Néphagyományok felelevenítése. A kompetencia alapú óvodai programcsomagban a zene egyes elemein – a ritmus, a melódia, a dinamika, a hangszín, a hangközök stb. – keresztül, különös lelki, élettani hatást érhetünk el. A muzsika izomellazulást, az érfal kitágulását, egyenletes lassú szívverést képes kiváltani.
- **Vizuomotoros fejlesztés- vizuális nevelés- (Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka):** a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem-kéz koordináció, alakállandóság, alak-háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.
  A komplex fejlesztési tervekhez kapcsolódó vizuális tevékenységek elvégzése, új technikák megismerése és alkalmazása.
- **Mozgásfejlesztés (Mozgás):** az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot elősegítése.

A komplex fejlesztési tervekhez kapcsolódó mozgásfejlesztő gyakorlatok végzése, új elemekkel való bővítése és alkalmazása.

- **Külső világ tevékeny megismerése- élő és élettelen természet- környezetismeret (Külső világ tevékeny megismerése):** kettős feladata: a beszéd megértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása.

  A kompetencia alapú óvodai programcsomagban a népi kultúra gazdag világából tudatosan válogathatunk. A szokások többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, a munkához, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint egyházi ünnepekhez fűződik.

  Az óvodai irodalmi nevelésünk komplex személyiségfejlesztő hatású, a mondókák, versek, mesék olyan varázseszközök a kezünkben, melyekkel a gyerekek értelmi, érzelmi szükségleteinek kielégítésén túl az anyanyelvi kompetenciáikat is fejleszthetjük.
- **Munka jellegű tevékenységek - önkiszolgálás**: A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – önkiszolgálás, segítés, alkalmi megbízatások teljesítése stb.
- **A tevékenységekben megvalósuló tanulás**: folyamatos, részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az egész óvodai nap folyamán különböző helyzetekben, természetes és szimulált környezetben valósul meg.
- **Egyéni fejlesztés:** az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti.

Kiegészítő terápiák, fejlesztések:

logopédia, zeneterápia, állatasszisztált terápia: kutyásterápia, konduktív nevelés, rehabilitációs úszás,
gyógytestnevelés, gyógytorna, pszichomotoros fejlesztés, sóterápia
fény-és hangterápia, szomatopedagógiai ellátás

4. KÉPESSÉGFEJLESZTÉS A CÉLZOTT FOGLALKOZÁSOKON

Játékra nevelés (Játék)

„A játék tanít, életre nevel. A játék alkotni, a világot szebbé tenni, megváltoztatni serkent. Tanítani kell tehát, mert nem öröklődik."
(Dr. Andrásfalvy Bertalan)

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszköze. A ***szabad játék*** a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, mely mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul történik. A játék kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.
Az első játszótárs általában egy felnőtt. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható játékokra van szükség. A játék folyamatában a gyógypedagógus, óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Óvodánkban fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.
Formája: mikrocsoportos, csoportos, esetleg egyéni
Célunk:

- a játékkedv felkeltése
- az adekvát játékhasználat megtanítása
- az egymás melletti tevékenység támogatása
- az együttes játék örömének felfedeztetése
- elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása
- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyairól
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

Feladataink:

- A szabad játék és játszótárs választás biztosítása, kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység keretében
- Gyakorló játékhoz, szimbolikus-szerepjátékhoz megfelelő feltételek biztosítása
- A játék folyamatában gyógypedagógusaink, óvodapedagógusaink tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét: tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét megvalósításával
- Reflektív szemlélet: a gyermekek játékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekek játékhoz szükséges döntéseinek előkészítése.
- A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel (pl. társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a

kezdeményezőkészséggel, önértékeléssel, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok).

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a szülőkkel, pedagógus és a nem pedagógus kollegákkal való együttműködésben: mintaértékű kommunikáció, az éppen aktuálisan csoportra és egyénre szabottan formálandó szokások, normák hangsúlyozásával, a szerepjátékba való bekapcsolódáskor az adott játszócsoportra hangolódó szerepformálás.
- Pozitív visszajelzések. A megfelelő csoportlégkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.
- A közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntési képesség erősítése különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségére
- Gyógypedagógusaink, óvodapedagógusaink tanítsák meg a gyereket játszani
- Ismertessék meg a gyerekeket a játékeszközök rendeltetésszerű használatával
- Biztosítsanak élményszerzési lehetőségeket

Gyermeki tevékenységek:

A megfelelő feltételek és az irányítás segíti azt, hogy az egyes játéktevékenységek a különböző életkorokban megjelenjenek és továbbfejlődjenek.

Gyakorlójáték, szerepjáték, bábjáték, építő, konstruáló játék, szabályjáték.

A játék objektív és szubjektív feltételeinek biztosítása

A megfelelő játszóhelyek biztosítása:

- A ***belső terek tagolása*** a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembevételével (közös terek, egyéni játékra alkalmas terek, nagyobb és intimebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere).
- A terek változtathatóságának, rugalmas átalakíthatóságának, átjárhatóságának biztosítása, inspirálása.

Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét szolgáló térfelosztás kialakítása:

- **Családi játékok tere** (szobai és konyhai kellékekkel, imitációs kiegészítőkkel).
- **Mesesarok** (nyugalmas hely, könyvekkel, bábokkal, dramatizáló eszközökkel, jelmezekkel, párnákkal, szőnyeggel).
- **Építő – közlekedő játékok tere** (különböző kockákkal, kirakó és összerakó játékokkal, közlekedési eszközökkel, terepasztalokkal, állatokkal, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközökkel.
- **Rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás helye** megfelelő eszköztárral, szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.
- **Énekes játékok tere**- (ritmus hangszerek, a népi játékok kellékei, képek az ismert játékokról).

Játék eszközök biztosítása:

A gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együttműködés interakciós kultúra kibontakozása, annak átélése érdekében:

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök gyűjtése, felhasználása a szabad játék során.

Az udvari játékhoz a feltételek biztosítása.

Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása mellett, nagyobb szerepet kap a téli időszakban is a benti játékok folytatásának lehetősége (pl. babák, plüss állatok kivitelének lehetősége, labdázás).

- az udvar berendezéseivel biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a változatos, fejlesztő játékokra, a tapasztalatszerzésre, az ismeretek elmélyítésére és alkalmazására,
- biztosítjuk azokat a tevékenységeket, melyek elsősorban a nagymozgások fejlesztését segítik elő,
- megismertetjük a gyerekekkel népi játékokat, mozgásos játékokat, közlekedési, ügyességi és sport játékokat is,
- elősegítjük a szerepjáték kibontakozását

Elvárások az óvodáskor végén:

– ismerjék az alapvető játékokat
– legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani
– válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre
– tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni
– tudjanak egyszerű építményt konstruálni
– a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékukban
– ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be a körjátékokba
– legyenek képesek rövid ideig együtt játszani
– ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen
– ha kell, játékukat kísérjék beszéddel
– a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni.
– ismerjenek néhány hagyományos népi játékot

Az anyanyelvi nevelés feladatai a szabad játék tevékenység területén:

Az óvónő

- biztosítson lehetőséget, nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben a játék során a párbeszéd kialakítására,
- a bábjáték segítségével törekedjen a nem beszélő gyermek megszólítására is,
- anyanyelvi játékok kezdeményezésével játékos mozgásra, cselekvésre ösztönözzön, a gyermek érzelmi meghatározottságára építve adjon teret az artikuláció, a szókincs, a kifejezőkészség fejlődésének,
- használja a hangfejlesztést szolgáló játékokat a beszédhangok megkülönböztetésére a kialakult hangok rögzítésére,
- beszéde legyen modellértékű a szóhasználat, a non verbális jelzések (mimika, gesztus) , hanglejtés, hangszín, hangerő, hangsúly tekintetében,
- bíztassa és dicsérje a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre,
- a gyermek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel,
- ne vegye el a gyermek kedvét a beszédtől, állandó figyelmeztetéssel, javítással.

- Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.
- Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása

Anyanyelvi nevelés – mese, vers

(Verselés, mesélés)

Az óvodában többnyire játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. A gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak a ritmusukkal, a mozdulatokkal és a szavak erejével. A magyar gyermekköltészet a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képi világot jelenít meg.

Célunk:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó képesség fejlesztése; kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése;
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása;
- a beszédszervek ügyesítése;
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése;
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése;
- a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése;
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Feladatunk:

- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers anyag megválasztásával a multi- és interkulturális nevelés megvalósítása.
- Érzelmi biztonság megadása játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókákkal, versekkel.
- Az érzelem- értelem-erkölcsi fejlődés elősegítése a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyainak megismertetésével, megfelelő viselkedésformák átadásával.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese, dramatikus játék tevékenység területén:

Az óvónő:

- megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával fejlessze a gyermeki beszéd-kommunikációját,
- teremtsen olyan feltételeket, hangulatot, hogy minél több élőszóban előadott élményhez juttassa a gyerekeket,

- a mondókák, versek, történetek szövegének megismertetésével gyarapítsa a gyerekek szókincsét,
- az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazását biztosítsa (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok),
- a tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetésével fejlessze a beszédészlelés/megértés/reprodukció képességét,
- a mesékben előforduló kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal gazdagítsa a gyerekek nyelvi kifejezőkészségét,
- magyarázza meg a népi szövegekben található ritka, régies vagy tájnyelvi szavakat, szókapcsolatok jelentését,
- mese-vers előadása mindig példaértékű legyen,
- teremtsen lehetőséget a mesék, versek feldolgozása során az összefüggő beszéd, párbeszéd gyakorlására.

Zenei nevelés

(Ének, zene, énekes játék, gyermektánc)

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös tevékenység örömét. Mindez lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

Formája: csoportos, mikrocsoportos

Célunk:
- zenei érdeklődés felkeltése
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása
- utánzásra késztetés
- a ritmusérzék fejlesztése
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása
- a zenei hallás fejlesztése
- hangulatkeltés, motiválás
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése
- a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása
- a zenehallgatás megszerettetése
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.
- a környezet zajainak elfogadása

Feladataink:

- Az ölbeli, énekes játékokkal, népi gyermekdalokkal a zenei ízlés formálása, esztétikai fogékonyság és zenei érdeklődés felkeltése
- A gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakítása érdekében énekes népi játékok, igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások alkalmazása.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzeti, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozásának figyelembe vétele.
- A gyermek fedezze föl önmaga és a világ kapcsolatát, rejtélyeit és azok szavak nélküli kifejezését.

Gyermeki tevékenység:

Éneklés, mondókázás, kiszámolók mondása, mozgásos énekes játékok, néptánc, hangszeres játék, ritmus-és hallásfejlesztő gyakorlatok végzése.

Elvárások az óvodáskor végére:

- ismerjék fel a tanult énekeket
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban
- szívesen énekeljenek, ismerjenek néhány hangszert
- tudjanak egyenletes lüktetéssel mondókát, éneket kísérni

Az ének zene, énekes játék nyelvi-kommunikációs nevelési feladatai:

- Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel.
- Beszéd- és zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszédek, dramatizálás gyakorlása.
- A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása.
- Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős, énekes játékok
- a mondókák, énekek ismételgetésével segítésével a helyes artikuláció, a szavak pontos kiejtésének segítése, szókincsbővítés
- nyelvi kifejezőerő megerősítése a mondókák, énekek szövegének hangsúlyával, ritmusával, hangerejével,
- az éneklési készséget szolgáló hangutánzó szavakkal a magán-és mássalhangzók pontos képzésének, kiejtésének megsegítése.

Vizuomotoros fejlesztés

(Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka)

Nagymozgás-fejlesztés folyamatos biztosítása mellett a finommozgás megalapozása. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalkotás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezette való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Maga a tevékenység a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

E tevékenység kettős feladatot lát el: alkalmassá teszi a gyermeket egyre pontosabb célzott manipulálásra- az érzékelés - észlelés - tapintás az ujjak ügyesítésével; másrészt az ábrázoló kedvet igyekszik felkelteni, támogatja a gyermek önkifejezését.

Formája: mikrocsoportos, egyéni

Célunk:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása
- a kéz izomerejének szabályozása
- a célirányos kézmozgások kialakítása
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása
- az ujjak tapintásérzetének fokozása
- a csukló, az ujjak laza mozgatása
- a látás - tapintás - mozgásérzet együttes szabályozása
- a dominancia kialakításának segítése
- a testséma fejlesztés
- az ábrázoló kedv felkeltése
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése
- a helyes ceruzafogás kialakítása
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése
- a téri tájékozódás fejlesztése
- az analizáló, szintetizáló készség kialakítása
- egyszerű ok - okozati összefüggések felismertetése
- a beszédkészség fejlesztése
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

Feladatunk:

- A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotásra, önkifejezésre való igény.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.

- Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.
- Különböző eszközök fogásának megismertetése.
- Fejlesztő játékok, eszközök kiválasztása.
- Pontos illesztés gyakorlása.
- Azonos tárgyak csoportosítása.
- Egyszerű mértani formák osztályozása.
- Egyre pontosabb célzott manipulálás, érzékelés, észlelés, tapintás.
- Az ujjak ügyesítése.
- Ábrázoló kedv felkeltése.

Gyermeki tevékenységek:
A vizuomotoros fejlesztés önmagában is egy összetett, sokszínű nevelési terület, ahol szívesen tevékenykednek a gyerekek: rajzolnak, festenek, mintáznak, építenek, vágnak, ragasztanak, konstruálnak stb.

Elvárások az óvodáskor végén:
- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni
- alakuljon ki kétujjas fogása
- tudjon pontosan illeszteni
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása
- tartsa be a papírhatárt
- szívesen ábrázoljon
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás
- használja az ábrázolás-foglalkozáson megismert eszközöket
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni
- munkájában balról - jobbra haladjon
- alakuljon ki kezessége, testsémája

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajz, mintázás, kézi munka tevékenységben:
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése (megszólítás, szándéknyilvánítás, kérés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.)

Mozgásfejlesztés

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, egyensúlyozás, dobás) és a testi képességeit, állóképességét, gyorsaságát és megtanítja a társára való figyelést. Mozgásra az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Ez a tevékenység a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgálja. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül, különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.
Formája: csoportos vagy egyéni

Célunk:
- a motoros tanulás elősegítése;
- nagymozgások megalapozásával az alapképességek kialakítása
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- a biztos egyensúly kialakítása;
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése;
- a teljesítőképesség növelése;
- a mozgásos gátlás oldása;
- az utánzókészség fejlesztése;
- a testséma fejlesztése;
- a légzéstechnika javítása;
- a ritmusérzék fejlesztése;
- a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása;
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése.

Feladatunk:
- A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése.
- A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével az egészséges életmód erősítésé, mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával.
- Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése).
- Fejlessze az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet.

- Fejlessze a biztos egyensúly kialakítását.
- Növelje a teljesítőképességet.
- Javítsa a hibás, összerendezetlen mozgásokat.
- Tanítsuk meg a gyermeket a célirányos mozgásra.
- Az utánzókészség fejlesztése a nagymozgások utánzásával (passzív tornáztatás).
- Alapmozgások kialakítása, gyakorlása.
- Mozgásos mondókák tanulása.

A mozgásfejlesztés területei:
- játékos utánzó gyakorlatok
- alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása
- mozgásos játékok.

Játékos utánzó gyakorlatok:
Az utánzókészség fejlesztése, sikerélmény biztosítása, közös tevékenység, kapcsolatteremtés, az egyes testrészek átmozgatása, ráhangolódás a foglalkozásra, testséma fejlesztése, a beszédmegértés és beszédkésztetés, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.
A játékos utánzó gyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyerekek. A mondókával, verssel, énekkel kísért gimnasztikai gyakorlatok az egész test átmozgatását célozzák.
Az énekek, versek megadják a mozgások ritmusát, az egyszerű, könnyen utánozhatók, felkeltik a gyermek érdeklődését. Általuk megismerik az egyes testrészeket, megtanulják, hogy melyik a páros, és azt, hogy azok egymástól függetlenül is mozgathatók. Testsémájuk, testtudatuk, testfogalmuk fejlődik.

Az alapmozgások kialakítása, korrigálása:
A pontos mozgás-kivitelezés segítése, a hibás, összerendezetlen mozgások javítása, a mozgásos gátlások oldása, a mozgásigény kiélésének segítése, az erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság, teljesítőképesség növelése, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, beszéd fejlesztése.
A foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok töltik ki. A csoportos együttlét alatt megtanulnak a gyermekek egymásra figyelni, egymást megvárni, segíteni egymáson. Megtanulnak egyszerű verbális utasításokat végrehajtani. Viselkedésük fegyelmezett lesz.
A foglalkozás e része alatt hely- és helyzetváltoztató mozgásokat végeznek. A különböző minőségű talajon, szeren, szabadban végzett, sokoldalúan begyakorolt mozgások hatására gazdagodnak ismereteik önmagukról. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést is segítik. A hibás mozgás korrekcióját az új dinamikus sztereotípiák kialakítása szolgálja.
A foglalkozások e részének tervezésekor különös figyelmet kell fordítani a gyermek biológiai állapotára, az esetleges társuló fogyatékosságára.

Gyermeki tevékenységek:
Szabad mozgástevékenység, koncentrációs mozgásgyakorlatok, foglalkozások a szabadban: hógolyózás, szánkózás.

Elvárások az óvodáskor végén:

- alakuljon ki a természetes mozgásigény
- örömmel, szívesen mozogjanak
- tudjanak mozgást utánozni
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez
- értsék az egyszerű verbális utasítást
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőttre és egymásra
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgás tevékenységekben:

- A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.
- Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulásának támogatása.

Külső világ tevékeny megismerése- élő és élettelen természet- környezetismeret

(Külső világ tevékeny megismerése)

Az óvodánkba járó gyerekek megismerkednek **szűkebb és tágabb környezetükkel**. Nagyon fontos a környezet közvetlen megtapasztalása, tapasztalati úton való megismerése, védése, óvása.
A különböző tevékenységek során igyekszünk minél több természetes anyagot felhasználni.
A gyerekeknek megmutatjuk, az óvoda környezetét s megtanítjuk őket, hogy környezetüket óvják, védjék.
A szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségeket tervszerűen biztosítjuk. pl. kirándulásokkal, ünnepekkel, közösen gyűjtött tárgyakkal kapcsolatban.
A spontán helyzetek tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeit gazdagítjuk, problémahelyzetek teremtésével a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követésével, differenciált fejlesztéssel.
A cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatokat közösen összegezzük, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.

Feladataink:

- Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, hívja fel figyelmét annak értékeire és szépségeire
- Az óvónő teremtse meg azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik a minél több tapasztalat megszerzését a természetben, a társadalomban
- Nevelje a gyermekeket az élőlények szeretetére, tiszteletére
- Az óvónő éreztesse meg a gyerekekkel a természet- társadalom- ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszerét

- Az óvónő ismertesse meg a gyerekekkel a veszélyes hulladék anyagok egészségkárosító hatását
- Adjon lehetőséget az évszakok változásának megfigyelésére
- Figyeltesse meg a gyermekekkel a napszakokat, gyakoroltassa az ehhez kapcsolódó tevékenységeket
- Az óvónő érzelmi oldalról közelítsen a gyermekekhez, és keltse fel érdeklődésüket a környezet iránt
- *Az óvónő alakítsa ki az etnikumhoz tartozó gyermekekben a hagyományőrző képességet, a gyermekek aktivitásuk és érdeklődésük által szerezzenek tapasztalatokat és ismerjék meg a helyi kisebbségi szokásokat, hagyományok és tárgyi kultúra értékeit, tanulják meg azok tiszteletét és védelmét*

A feladataink sikeres teljesítése hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek a megismert környezetről valósághűen tájékozódjanak, képesek legyenek egyszerűbb összefüggések felfogására, egyszerűbb általánosításra, következtetésre. Átélik a cselekvés és megismerés örömét. Megszeretik környezetüket és ragaszkodnak hozzá.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a külső világ tevékeny megismerésében:
A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.

A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása

Az érzelmi biztonság megadásának és az **anyanyelvi nevelésnek** egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.
A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek életének elmaradhatatlan része.
Formája: csoportos, egyéni, esetleg mikrocsoportos.

Célunk:
- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó képesség fejlesztése; kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése;
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása;
- a beszédszervek ügyesítése;
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése;
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése;
- a grammatikai rendszer kiépítése;
- a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése;

– a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Feladatunk:

- A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, megalapozása változatos módszerek, valamint ábrázolással való kombinálás alkalmazásával.
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers, anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása.
- Érzelmi biztonság megadása játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókákkal, versekkel.
- Az érzelem- értelem-erkölcsi fejlődés elősegítése a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyainak megismertetésével, megfelelő viselkedésformák átadásával.

A beszédfejlesztés jelen van a gyermek egész napos tevékenységében, tehát nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának. A **beszéd fejlesztése** szorosan kapcsolódik a **mentális képességek**, a **szocializáció**, a **mozgás** és **játék fejlesztéséhez**, mintegy összefonódik ezekkel.

A megkésett mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közelről ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban. Ezért az értelmi fejlődésükben középsúlyos fokban sérült, beszédfogyatékos, súlyos mozgásfogyatékos és súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezetet biztosítunk.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire támaszkodunk ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy sokat beszélő, megértő környezet megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a pedagógus - mint modellértékű személy - érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakulását.

A családdal való együttnevelés olyan pozitív élményeket nyújt, ami biztosítja a környezetében való biztos eligazodást is.

A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel, pl. a “testünk” témakör kiemelten szerepel a mozgás foglalkozáson és minden nap megjelenik az önkiszolgálásban is.

A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak a pedagógusnak arra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltse meg.

Speciális feladataink:
- az érdeklődés felkeltése;
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása;
- nonverbális elemek támogató alkalmazása;
- a beszédmegértés fejlesztése;
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás;
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása;
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés), a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése;
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

Módszertani alapelveink:
- Bátorítjuk a gyereket a szóbeli megnyilvánulásra, ezáltal biztosítjuk a beszédöröm megélését
- Ösztönözzük a gyerekeket a helyes hanglejtésre
- Elősegítjük a gyerekek szókincsének folyamatos bővülését
- Óvónőink szem előtt tartják a beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítását
- Dicséri és bíztatja a bátortalanabb gyerekeket, serkenti a beszédre őket

Folyamatos célkitűzése programunknak, hogy az anyanyelvi játékok segítsék a verbális képességeket, az összefüggő, folyamatos beszédet, az artikulációt, a beszédtisztaságot és a nyelvtani alkalmazások fejlődését, az egyedi és gyűjtőfogalmak bővítését, elmélyülését, az aktív szókincs használatát, a szövegértés képességét. Ezáltal fejlődnek a szociális képességek: az egymásra figyelés, az alkalmazkodás, valamint az együttműködés.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese, dramatikus játék tevékenység területén:

Az óvónő:
- megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával fejlessze a gyermeki beszéd-kommunikációját,
- teremtsen olyan feltételeket, hangulatot, hogy minél több élőszóban előadott élményhez juttassa a gyerekeket,
- a mondókák, versek, történetek szövegének megismertetésével gyarapítsa a gyerekek szókincsét,
- az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazását biztosítsa (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok),
- a tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetésével fejlessze a beszédészlelés/megértés/reprodukció képességet,
- a mesékben előforduló kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal gazdagítsa a gyerekek nyelvi kifejezőkészségét,
- magyarázza meg a népi szövegekben található ritka, régies vagy tájnyelvi szavakat, szókapcsolatok jelentését,
- mese-vers előadása mindig példaértékű legyen,

- teremtsen lehetőséget a mesék, versek feldolgozása során az összefüggő beszéd, párbeszéd gyakorlására.

A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója:

A beszédfejlesztés egyéni és csoportos formában zajlik. Természetesen egy-egy gyermek sérülésének súlyossága, milyensége nagymértékben meghatározhatja a vele való foglalkozás formáját. **A beszédfejlesztés bizonyos elemeit csak egyéni foglalkozás keretében lehet jól begyakorolni. Ebben a munkában elengedhetetlen a logopédus aktív közreműködése.**
Fontos tudnunk, hogy az aktív beszéd elsajátításának alapja a nonverbális és verbális kommunikáció elemeinek egymásra épülése, ezek tudatos fejlesztése, a kommunikációs igény felkeltése. Vannak olyan gyermekek, akik egyáltalán nem figyelnek a beszédre, nehezen értelmezik a közléseinket, nemegyszer saját nevükre sem figyelnek fel.
Mindezért a beszédfejlesztő munkánk igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következők segítenek:
- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével;
- állathangok, állatmozgások utánzása;
- az akusztikus figyelem felkeltése: hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése;
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése;
- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok);
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe;
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése.

Az SNI-s gyermekek beszéde az óvodáskor végén:
- Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.
- Egy részük az óvodai évek végére megtanítható szavakban, egyszerű mondatokban beszélni. Közlésük azonban a különféle artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek.
- Egy kis részük pedig ugyan eljut a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, kérdéseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

Munka jellegű tevékenységek - önkiszolgálás

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység –önkiszolgálás, segítés a pedagógusnak és más felnőtteknek, csoporttársaknak, kisebb önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízatások teljesítése, naposi munka végzése.
Mindennapos tevékenységi forma. Fontos, hogy kellő időt adjunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat. A munka jellegű tevékenységeket a gyermek örömmel végezze, a tapasztalatszerzés fejlessze a személyiségét, önállóságát, felelősségérzetét és feladattudatát.
Formája: egyéni illetve mikrocsoportos

Célunk:
- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése
- verbális utasításokkal a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése
- a testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek ruhadarabok viszonyának felismerése
- alapvető higiénés szokások kialakítása
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése
- helyes viselkedési formák elsajátítása
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az "én is tudom" függetlenség érzésének segítése
- a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuknak gátja lehet az esetleges társuló fogyatékosság (pl. mozgáskoordinációs zavar). Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adni a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtenni még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban, komfortosabban végezné el a feladatot.
Az a gyermek, aki korai életszakasztól kellő alkalmat és segítséget kap, hagyják és elismerik próbálkozásait, felnőttként is természetesen tesz azért, hogy önmaga és környezete élete jobb legyen. Az óvodánknak tehát alapozó szerepe van e téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek életkorától függnek, hanem fiziológiai érettségétől (pl. szobatisztaság), mozgásos ügyességétől (pl. öltözés), s nem utolsó sorban értelmi állapotától.
A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességeit meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet. Elbátortalanítja a gyermeket. Ezért fontos, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánzás alapján tanuljanak.
Az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását segítse. A fejlett szociális kompetencia nagyrészt tanult elemekből tevődik össze, tehát tanítható, ha megfelelő mennyiségű tapasztalattal, lehetőséggel segítik.

Feladataink:

Étkezésnél:

- kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés)
- a poharazás: a pohár felemelése kortyolás, nyelés, a pohár letétele
- a szalvéta használata
- a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés)
- kérés, megköszönés
- ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés
- a rágás megtanítása
- a helyes tempó elsajátíttatása
- kenyér vagy kifli fogása, leharapás, a kenyér és a rajta levő együttes elfogyasztása
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése). Az étel és a hozzávaló eszközök felismerése
- étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.

Tisztálkodás terén:

- a vízcsap kinyitása, elzárása
- szappan használat, utána kézöblítés
- a saját törülköző felismerése
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel
- önálló kéz- és arcmosás
- fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása) - önálló fogmosás
- "baleset" vagy kirándulás esetén a zuhanyozáskor együttműködés (kéz, láb felemelése stb.)
- a fésülés tűrése, önálló próbálkozás
- igény a tiszta, ápolt külsőre
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétbe dobása.

Szobatisztaságra nevelés terén:

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése
- a jelzés megtanítása (utánjelzés, majd mutatás, hangadás stb.)
- WC, vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése
- kérdésre jelezze szükségletét
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér
- a biliről a gyermek WC-re szoktatása
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása
- WC papír használata segítséggel
- "baleset" jelzése
- a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzása

- WC használat utáni kézmosás megtanítása
- ajtó nyitás-csukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés:

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél
- sapka, sál levétele
- zipzár lehúzása
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.)
- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.)
- egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi stb.
- kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítés, befűzés, gombolás stb.)
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele

Önálló munkafeladatok:

- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.)
- székek helyre rakása
- játékok közös elrakása
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz)
- közös teremrendezés
- eszközök bevitele, kiosztása
- egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába)
- egyszerű üzenet közvetítése óvodán belül
- társak segítése
- asztal letörlése
- szemét összeszedése
- székek felrakása
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása
- közös ágyazás, ágynemű, ágyak elrakása
- naposi feladatok

A kis lépések elvének e tevékenység során igen nagy szerepe van. Mindig az adott viselkedésformát, annak minden szakaszát kell magunk elé képzelve felbontani annak összetevőire pl.:

zokni felhúzása:
- megfogni a zoknit
- sarkát alulra fordítani
- a zoknit "összeszedni"
- a lábat felemelni
- belebújtatni a lábat a zokniba
- felhúzni a lábfejre, a sarokra, majd a bokára
- megigazítani, hogy a boka fölötti részt is takarja.

Kezdetben a gyermekkel együtt végezzük a cselekvést, majd a könyökénél irányítjuk, aztán csak szükség esetén segítünk, míg önálló nem lesz.

Ezzel a példával a felnőtt számára automatikusan végzett mindennapi tevékenységek összetett voltára akartuk felhívni a figyelmet.

Értelemszerűen minden fejlesztést az adott gyermek fejlettségi szintjéhez mérnek, s arra építenek, amit már tud.
Fontos, hogy az ügyetlen próbálkozást is értékeljék, jutalmazzák. Szociális megerősítés, de gyakran maga a feladat elvégzése is jutalomértékű a gyermek számára.

Az anyanyelvi nevelés feladatai az önkiszolgáló tevékenységek során:

- A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédszituációkban különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, önkiszolgálással kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap során különböző formákban valósul meg.

Célunk:
A komplexitás érvényesítése a nevelés-oktatás folyamatában. A gyermeki kíváncsiság, aktivitás ébrentartása és kielégítése, a kreativitás elősegítése, a kompetencia fejlesztése, attitűdök erősítése, képességek kibontakoztatása.
A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
Az óvodapedagógus/gyógypedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermeki személyiség kibontakoztatását.
A tanulás formái az óvodában:

- Utánzásos minta- és modellkövetés magatartás- és viselkedéstanulás, szokások kialakítása
- Spontán játékos tapasztalatszerzés
- Cselekvéses tanulás
- Gyógypedagógus, óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés

Egyéni fejlesztés

A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képesség-struktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülésspecifikus fejlesztés.
Formája: egyéni

Célunk:
- hatásfokozó, erősítő, támogató, kiegyenlítő -- esetleg tehetséggondozó tevékenység a tanulási munkatevékenység illetve a közösségi élet nehézségeinek leküzdése érdekében;
- esetleges társuló sérülésekből adódó problémák kiküszöbölése;
- taktilis, kinesztetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növelni az együttműködő készséget, a kitartást, feladattartást, fejleszteni a modális, intermodális, szeriális észlelést;
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszédindítás;
- a formaészlelés, alak-háttér differenciáló képesség, a látási - hallási diszkriminációs készség fejlesztése
- a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése;
- a megfigyelőkészség fokozása,
- a kognitív funkciók közül a válogatás, csoportosítás, rendezés (nagyság, szín, forma szerint), analógiák, a rész-egész viszony észrevétele. Az analizáló- szintetizáló készség, a szerialitás fejlesztése.

Az egyes részterületek fejlesztését szolgáló gyakorlatok rendszerezése:

A mozgásfejlesztésre irányuló gyakorlatok:
- a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése
- a vesztibuláris rendszer fejlesztése; statikus illetve dinamikus -
- egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése);
- a két testfél mozgásának összerendezése, pozitúra utánzás,
- téri tájékozódás fejlesztése;
- a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása,
- bizalomerősítés.

A beszédindítást segítő gyakorlatok:
- a beszédre való figyelés fejlesztése
- a beszédszervek ügyesítése
- aktív szókincs bővítése
- a verbális és nonverbális jelzések megtanítása
- a grammatikai rendszer kiépítése
- a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása
- beszédmegértés segítése
- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás,
- csoportosítás, fő fogalom alá rendezés, jelzők megismertetése
- ritmikus sorok kialakítása.

A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok:

- az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése),
- a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése,
- a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges – lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása,
- az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése az azonosság - különbség felismerése, összehasonlítás
- a rész - egész viszony érzékeltetése
- hiány felismerése, változás észrevétele
- analizáló - szintetizáló készség fejlesztése
- fő fogalom alá rendelés
- analógiás gondolkodás fejlesztése
- a szerialitás fejlesztése.

A vizuomotoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok:

- ujjak ügyesítése
- kézügyességet fejlesztő gyakorlatok
- fixációs gyakorlatok
- a szem - kéz koordináció fejlesztése
- a szenzomotoros koordináció fejlesztése
- az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruzafogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése
- a téri orientáció, alak - háttér differenciáló készség fejlesztése.

5. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

Célunk a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermek felzárkóztatása, differenciált fejlesztése.

Feladat

- Korszerű óvodapedagógiai módszerek, differenciált foglalkozások, tevékenységközpontú pedagógiák alkalmazása.
- Az intézményes nevelésbe illesztés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés elősegítése.
- Az egészséges életmód szokásainak (táplálkozás, tisztálkodás), és viselkedéskultúrájának alakítása,az egészségtudat kialakítása.
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése (játékok, ruhák, könyvek gyűjtése, adományozása,kirándulások szervezése, rendezvények látogatása).

A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységformák

- Családlátogatás
- Szülői konzultáció biztosítása az óvónővel, a gyógypedagógussal, gyermekvédelmi
- felelőssel
- Szülőknek tartott óvodai előadások
- Anyagi gondokkal küzdő családok felvilágosítása az igényelhető támogatásokról
- Tárgyi- szociális- vagy anyagi juttatás
- Pályázatok figyelése
- Térítési díjkedvezmény, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, óvodáztatási támogatások kezdeményeztetése

6. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az óvodai nevelés gondoskodik:

- a gyermeki szükséglet kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi, szociális és értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételekről,
- szociális helyzetből eredő hátrányok ellensúlyozásáról,
- a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről, megszüntetéséről,
- differenciálásról a gyermek képességeinek figyelembe vételével, megfelelő szakemberek biztosításával (szurdopedagógus, tiflopedagógus, konduktor, logopédus, gyógypedagógus),
- a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szociális helyzetéből eredő hátrányok ellensúlyozásáról

7. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A nemzeti köznevelési törvény előírja a nevelési intézmény feladatai között a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos ellátását:

- a gyermekek fejlődését veszélyeztető okok feltárását
- a káros hatások megelőzését és ellensúlyozását

A szülőnek biztosítani kell a rendszeres óvodába járást. Ennek elmulasztását jelezni kell. Ha valamelyik gyermek éhezik vagy nem megfelelő ruházatban jár óvodába, ebben az esetben is intézkedni kell.

A gyermekvédelmi törvény alapján óvodánk közreműködik a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatok ellátásában. Az intézményünk gyermekvédelmi felelősének kapcsolattartási kötelezettsége van a gyermekjóléti szolgálattal, valamint indokolt esetben a gyermekvédelemmel foglalkozó hatóságokkal.

Óvodánk előtt álló legfontosabb feladat az, hogy megfelelően megismerjük az óvodások családi hátterét, szociokulturális, szükség esetén anyagi helyzetét.

8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

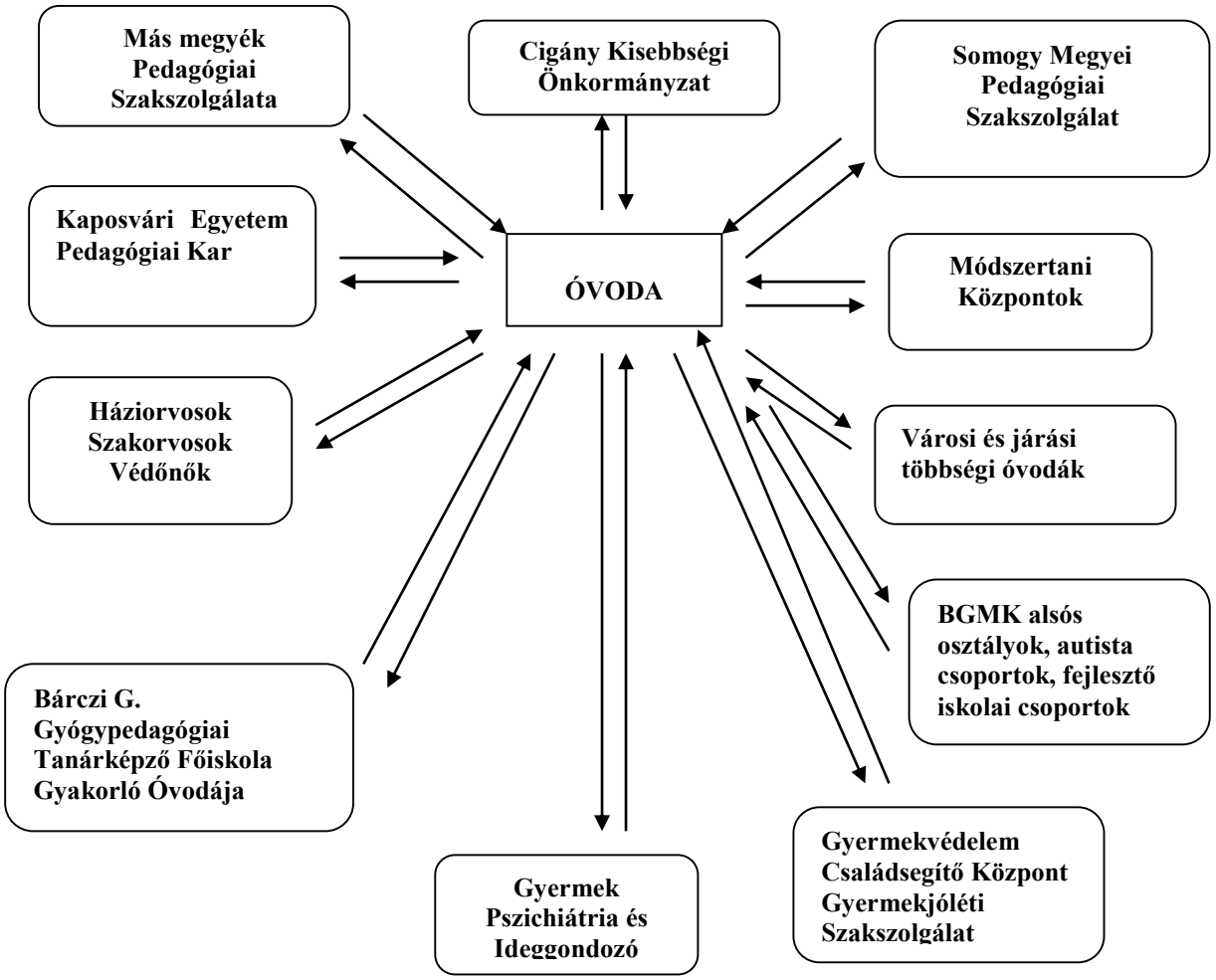
A családdal való kapcsolat

Feladataink:

- Óvodánk elősegíti a folyamatos, bizalmon alapuló együttműködést a családdal a gyermek harmonikus fejlődése és biztonságérzete miatt.
- Kötetlen beszélgetések során közelebb kerülnek egymáshoz a szülők és a pedagógusok.
- A pedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségadás családhoz illesztett megoldásait.
- *A kisebbség gyermekeivel foglalkozók a hagyományápoló tevékenységekbe vonják be a szülőket.*

Együttműködés formái: egyéni beszélgetés, szülői értekezlet, fogadó óra, szülői tanácsadás, szülő szolgáltatások biztosítása, nyílt napok, családlátogatás, közös programok.

Külső intézményekkel való kapcsolat

9. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Óvoda-iskola átmenet

Az óvoda iskola kapcsolatában arra törekszünk, hogy az iskola megismerje azt a szándékunkat, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően neveljük és fejlesztjük, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtőkké váljanak és legyenek képesek, az iskolai tanulmányok megkezdésére. Fontosnak tartjuk, hogy az átmenetet minél zökkenőmentesebbé tegyük. Az óvodánk azt vállalja, hogy a kisgyermeket az iskolára alkalmassá teszi. Az óvodás gyermekeink ismereteit saját tapasztalatai, és emlékei alapján szerzi. Az óvodánknak a tanuláshoz szükséges alapkészségek alapjait kell lerakni, oly módon, hogy az óvodás óvódás maradhasson.
Ennek érdekében folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő és megtartó kapcsolatra törekszünk az iskolával. A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt.
Az iskolára alkalmassá tétel folyamatában az alábbiakat érvényesítjük:

- a feladat folyamat jellegű, a gyermek óvodába fogadásával veszi kezdetét
- A 3-7 éves életszakasz feladatainak megoldása az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt.
- A gyermek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembevételével kerül megtervezésre a gyermekek fejlesztési programja
- Az érés és a tanulás együtt alkotják a fejlődést.
- A célirányos fejlesztés a gyermek érési folyamatainak, sérülései, és pszichikus fejlődési jellemzőik figyelembe vételével történik.
- A fejlesztés során prioritást élvez a gyermek elemi szükségleteinek kielégítése, a játék feltételeinek biztosítása, és a mozgás elsődlegessége.

Feladatok:

- Az átmenet megkönnyítése érdekében az iskola alapdokumentumainak, az alapozó szakasz moduljainak, készség-képességfejlesztési feladatainak megismerése.
- A kompetencia alapú óvodai programcsomag gyakorlati programelemeinek alkalmazása az alapozó szakasz előkészítéséhez.
- Szakmai együttműködés kezdeményezése a gyógypedagógusokkal, tanítókkal a nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében.
- Gyógypedagógusok, tanítók fogadása az óvoda személyiség-képességfejlesztő tevékenységének megismertetése érdekében.
- Hospitálás iskolai tanórákon.
- A gyermekek előkészítése az iskolai látogatásra
- Iskolalátogatás a gyermekcsoporttal
- Felelősségteljes, szakmailag kompetens döntéshozatal az egyes gyermek iskolai alkalmasságáról.
- Információs segítségnyújtás a szülőknek az iskolára való alkalmasságról

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek szükségesek: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

- Testi fejlettség, mozgását, szükségleteinek kielégítését irányítani tudja
- Nyitott, érdeklődő, a tanuláshoz szükséges képességei nagyrészt kialakultak

- Beszéde megfelelő, kommunikál, gondolatait, érzéseit, kívánságait ki tudja fejezni
- Alapvető szabályokat be tud tartani, kapcsolatot tud teremteni felnőttekkel és társakkal

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében ezek a feltételek általában csak részben valósulnak meg, folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munkával.

Nyomon követés, mérés-értékelés az óvodában

Olyan folyamatos nyomon követést alkalmazunk, amely a gyermekek fejlődéséhez jól igazodik, mivel a jól fejlődő és a kevésbé fejlődő jegyek együtt vannak jelen a személyiségben és a különböző képességek nem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek.
Bárhonnan, bármilyen állapotról el lehet indulni, mindenki fejleszthető valamilyen mértékig.
A mérés az óvodapedagógus tapasztalatai és jegyzetei alapján történik. A megfigyelési szempontokat a nap bármely szakában felhasználhatjuk, esetleg kis cédulákra írhatjuk az észrevételeket, amelyeket az értékelés időszakában felhasználunk.
Alkalmazott mérési anyagok: Walter Strassmeier fejlődési skála, PAC-1.
Minden gyermekről az óvodába lépéskor részletes anamnézist veszünk fel a szülők segítségével. Évente háromszor felmérjük a fejlődési szintet, amelyhez a már megnevezett mérési anyagokat használjuk fel. Az egyéni fejlesztési tervek a szakértői vélemények és a saját mérési anyagunk alapján készül, melyet három havonta felülvizsgálunk és szükség szerint módosítunk.

Mivel?	Mit?	Ki végzi?	Mikor?	Miért?	Visszacsatolás
megfi-gyelési lap	területek: önellátás finommotorika nagymozgás nyelv/beszéd gondolkodás/érzékelés	csoportvezető	októberben (a gyermek érkezését követő 1 hónap múlva), félévkor és év végén	Hol vannak a hiányok, milyen szintről induljon a fejlesztés. Egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez, korrigálásához.	A további fejlesztés meghatározása

10. MELLÉKLETEK

1. A nevelő- oktató munkát segítő eszközök részletes jegyzéke

Óvodai csoport

- diavetítő, diafilmek
- televízió
- videólejátszó, videó filmek
- kazettás magnó, kazetták
- CD-lejátszó, CD-k

Zenei nevelés

- különböző hangszerek (dob, csörgő, xilofon, kasztanyetta, furulya)
- hangkazetta óvodás dalokkal
- CD-k

Mozgásfejlesztés

- mozgásfejlesztő speciális eszközök: Wesco elemek
- egyensúlyfejlesztő eszközök
  - billenőtálca
  - egyensúlytálca
- hinta
- kötél
- testhenger
- labdák (nyeles, óriás, szivacs, tüsi)
- zsámolyok
- kéz- és lábnyomok
- bóják, karikák

Játékra nevelés

- babaszoba
- babakonyha
- játékpolcok
- orvosi táska
- telefon
- kisautók
- dömperek
- mesekönyvek, leporellók
- babák
- plüss állatok
- homok +homokozó játékok
- Minden egyéb eszköz, amivel a gyermekek szívesen játszanak, tevékenykednek.

Anyanyelv és környezetismeret

- bábszínház
- bábok
- fa fűzők
- fa puzzlek
- faliképek
- képes kirakók
- klipp-klapp könyvek
- testséma könyvek fiú, lány
- évszaktablók
- minimat készlet
- tükör 30x20
- TV
- videó +videokazetta
  - állatokról
  - évszakokról
  - családról
  - mesék
- diafilmek
- anyanyelvi applikációs készlet
- emberek világa, állatok világa
- növények világa, közlekedés
- logiko primo keret
- logiko primo kártyák
- lateralitást fejlesztő eszközök

Vizoumotoros fejlesztés

- vastag és vékony ecset
- nagygombú vízfesték
- flakonos temperák
- gyurma
- agyag
- színes papír
- írólap
- ragasztó
- papírragasztó
- tükör 30x20
- vizesedény
- rajzlap
- csomagoló papír

- dekorkarton
- olló
- fonalak
- termények (bab, búza, mák, rizs)
- só-liszt gyurma
- vatta
- természetben található anyagok

- Minden egyéb eszköz, amit fel lehet használni és a gyermekek örömüket lelik bennük.

Habilitációt, rehabilitációt segítő fejlesztő eszközök

- Ajak- és nyelvgyakorlatok fejlesztését szolgáló eszközök
- A helyes beszédlégzés kialakítására alkalmas eszközök
- Akusztikus ingereket keltő, hallási figyelmet fejlesztő eszközök
- Szókincsbővítésre alkalmas eszközök
- Finommotorikát fejlesztő eszközök
- Alak-háttér konstanciát kialakító eszközök
- Vizuomotoros koordinációt fejlesztő eszközök
- Forma, kiterjedés, színek egyeztetésére, megismertetésére alkalmas eszközök
- Helyes szokásrendszert megalapozó speciális demonstrációs eszközök
- Finommotorikus képességeket fejlesztő speciális eszközök
- Akusztikus észlelést segítő és figyelemfejlesztési eszközök
- Nagymozgások koordinációját segítő speciális eszközök
- Egyensúlyérzéket fejlesztő eszközök
- Mozgáskoordináció fejlesztésére alkalmas speciális eszközök
- Kommunikációs helyzetgyakorlatokat bemutató audiovizuális eszközök
- Tájékozódó képességet fejlesztőeszközök
- Analizáló és szintetizáló-képességet fejlesztő speciális eszközök
- Problémamegoldó gondolkodást fejlesztő speciális tanulói munkaeszközök
- A testi-lelki higiéniás szokásrendszer fejlesztését szolgáló demonstrációs eszközkészlet
- A környezettudatos magatartást kialakító tanári és tanulói speciális demonstrációs készlet

2. Egyéni fejlesztési terv

A GYERMEK ADATAI:

Név:

Szül.hely, idő:

Anyja:

Gondviselő:

Lakcím:

A szakvéleményt kiadta:

A szakvélemény kelte, kontroll:

A szakértői bizottság / szakvélemény megállapításai:

Készült:

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
Mozgásfejlesztés	-testtudat megerősítése, -testvázlat bővítése, -testrészek megismerése -testrészek funkcióinak megismerése	folyamatos	-testünk megismerése tükörben -test körberajzolása -fa test puzzle kirakása -testrészes mondóka tanulása -babázás közben testrészek felismerése, megnevezése	-bemutatás, utánzás, -vers tanulás -tükör -csomagolópapír -zsírkréta -fa test puzzle	
nagymozgások fejlesztése	-járás biztossá tétele -futás fejlesztése -kúszás, mászás, csúszás technikájának elsajátítása -egyensúlyfejlesztés -mozgáskoordináció fejlesztése -labda dobás, elkapása -térészlelés, térérzékelés fejlesztése -saját test elhelyezkedése térben -meglévő nagymozgásos tevékenységek megerősítése mozgásutánzással	folyamatos	-egyenletes járás gyakorlása -járás különböző minőségű talajon -járás különböző szélességű sávok között -futás egyenesen, körbe, akadályok között -labdadobás, elkapás, labdagurítás különböző minőségű labdával -egyszerű irányok követése -egyszerű gyakorlatok mozgással kísért versikékkel	-bemutatás, utánzás, bemutattatás, modellkövetés -szőnyegek -akadályok -labdák -szalagok -babzsákok -wesco elemek -karikák -botok	

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
finommotorika és grafomotoros fejlesztés	-kézhasználat ügyesítése -koordináció fejlesztése -pontos kivitelezésre való törekvés -szem-kéz koordináció fejlesztése -helyes ceruzafogás alakítása, kialakítása, javítása -vizuális tevékenységekhez használatos eszközök helyes használatának elsajátítása -ceruza nyomaték alakítása, fejlesztése	folyamatos	-rakosgatás -válogatás -fűzés: rúdra, hurkapálcára, zsinórra -gyurmázás -tépés -ragasztás -gyöngyfűzés -pötyizés -különböző építőkockákkal való építés -fűzőtábla fűzése -egyszerű hajtogatások -mozgásos mondókák, versek tanulása -ceruzafogás gyakorlása -zsírkréta, színesceruza fogása -szinezés -vágás -festés -kéz-ujjtorna	-bemutatás, utánzás, modellkövetés -rudak -hurkapálcikák -zsínórok -gyurma színes papír -különböző fajtájú és anyagú gyöngyök -pötyik -különböző építőkockák -fűzőtáblák és zsinórok	
kommunikáció fejlesztése	-preverbális készségek fejlesztése -beszédértés, irányíthatóság fejlesztése -beszédhasználat, metakommunikáció fejlesztése -augmentatív kommunikáció fejlesztése -alternatív kommunikáció fejlesztése (beszédet nem használó tanulóknak) -a kommunikáció igényének felébresztése -hallási diszkriminációs képesség fejlesztése -szókincs, szövegalkotás (szóbeli, írásbeli) fejlesztése -helyes grammatikai kifejezőkészség alakítása	folyamatos	-beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok) -gyermek aktivizálása, motiválása beszéddel, mondókákkal, énekekkel, hangot adó eszközökkel, zenehallgatással -hangszerek megszólaltatása -kérdésekre válaszadás provokálása -kommunikációs kártyák használata -játékok, tárgyak megmutatása, megnevezése -képolvasás -mesehallgatás, mesemondás -hallásfejlesztő játékok -beszédindítás	-vattagombóc -lufi -papír zsebkendő -gyertya -szívószál -tárgyak, játékok -CD lejátszó, CD -képek, eseményképek -fényképek -hangszerek -kommunikációs kártyák	

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
percepció fejlesztése	-vizuális percepció fejlesztése -auditív percepció fejlesztése - taktilis percepció fejlesztése -szaglási percepció fejlesztése -időszakaszok (időtartam) észlelési képességének fejlesztése -időorientáció fejlesztése -téri orientáció fejlesztése	folyamatos	-minél többféle szaglás, tapintás, ízlelés játékos formában -vizuális ingerre való válaszadásra késztető játékok -vizuális érdeklődésre késztető játékok -képek megkülönböztetése, azonosítása minta, forma, szín alapján -puzzle játékok kirakása -azonos formájú, de eltérő színű, mintájú, méretű tárgyak, képek stb. összehasonlítása, különbözők között az azonos keresése, hasonlók között a különbségek megállapítása -eligazodás kusza vonalak között, egymásra rajzolt ábrák felismerése, egyedeire bontása -háttérzörejekből egy-egy zörej forrásának megnevezése -CD-ről hallott zörejek megkülönböztetése -hangoztatás, hangutánzás, ritmizálás, utánmondás -hangoztatás: a gége érintésével vagy a tenyérnek a fülekre helyezésével -téri irányok gyakorlása, személyi zónák -téri tájékozódás a síkban	-bemutatás, utánzás, modellkövetés -anyagok -szövetek -fűszerek -illataromák -virágok -ételek -elemlámpa -különféle fényforrások -képek, kártyák -gyöngyök -gombok -puzzle játékok -CD lejátszó, CD -hangszerek -hangutánzó játékok -feladatlapok	

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
gondolkodási funkciók fejlesztése	-gondolkodási alapműveletek fejlesztése (soralkotás,csoportosítás,válogatás, kiegészítés, rendezés) -gondolkodási műveletek fejlesztése (analizálás – szintetizálás, általánosítás – konkretizálás, összehasonlítás – differenciálás, kauzális gondolkodás (ok-okozat) asszociativitás) -a gondolkodás egyéb területeinek fejlesztése (megértés dinamika - tempózavar (túl gyors, lassú) - a gondolkodás színvonalának egyenetlensége (labilitás) - rugalmasság - transzfer képesség problémamegoldó-képesség kritikai gondolkodás, képzelet)	folyamatos	-manipuláció tárgyakkal valamilyen hatás, cél elérése érdekében -a gyermek kísérletezik az eszközökkel -eltűnt tárgyak keresése -részlegesen letakart tárgy keresése -a környezet megismertetése, felfedeztetése -társadalmi szokások, elemi szabályok megismertetése, elsajátíttatása -hangulatok, érzelmek felismertetése -elemi fogalomrendszer kialakítása, ismereteik rendszerezése, új ismeretek elhelyezése, színek, formák -fő fogalom alá rendelés -változás megfigyeltetése -funkcionális összefüggések megfigyeltetése -hiányok pótlása (rész-egész viszony, szimmetria) -különbözőség, az ugyanolyan fogalmának megértése -egyeztetések és differenciálások egy illetve több szempont alapján (Pl. szín, forma, méret) -csoportosítások adott szempont szerint -válogató feladatok	-környezet -tárgyak -játékok -képek -feladatlapok	
Személyiségfejlesztés	-önellátás fejlesztése -kitartóbb, hosszabb ideig tartó feladatvégzés -munkavégzésre törekvés -önismeret kialakítása	folyamatos	-tisztálkodás, -öltözködés, -étkezés -motiváció, -feladattudat alakítása, -aktivitás, -önálló munkavégzés, -kitartás, -szabálytudat, -munkatempó	-bemutatás, utánzás, modellkövetés -tisztálkodáshoz használatos eszközök -ruhadarabok -babák -étkezéshez hsználatos eszközök, -egyszerű feladatlapok -matricák -bábok	